

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG47N0055
 ชื่อโครงการ : การจัดการองค์กรรมชนรูปแบบใหม่
 ชื่อนักวิจัย : นายอุทิศ สมบัติ
 คณะวิจัย : นางสาวจุฑามาศ พิศาคำ
 ระยะเวลาโครงการ : มกราคม 2547 – ตุลาคม 2548

การวิจัยองค์กรรมชนรูปแบบใหม่เป็นการศึกษาถึงปัจจัยเงื่อนไขของการเกิดองค์กรรมชนรูปแบบใหม่ ศึกษาการพัฒนาการขององค์กรรมชน รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรรมชนด้วยกันเอง

การศึกษานี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้เลือกแบบเจาะจงได้แก่ กลุ่มสหหาย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานองค์กรรมชน กรรมการการบริหาร และคนปฏิบัติงานในชุมชน และจากการจัดเวทีสนทนากลุ่มขนาดเล็ก และเวทีเสวนาขนาดใหญ่กับที่ปรึกษาองค์กรรมชน สมาชิกของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การจัดการองค์กรรมชนรูปแบบใหม่ในช่วงดั้งเดิม หรือช่วงเริ่มแรกที่ชุมชนเป็นชุมชนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมหรือแบบพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านปัจจัยสี่ในระดับสูง โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการพึ่งตนเองได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ จำนวนประชากรน้อย และความสัมพันธ์แบบเครือญาติในชุมชน

ชุมชนในช่วงขยายตัวได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตที่เน้นการผลิตเพื่อขาย ทำให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพา ระดับการพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ลดลงต้องพึ่งพามากขึ้น ชุมชนเกิดวิกฤติในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนได้มีการรวมตัวเป็นองค์กรรมชนรูปแบบใหม่เพื่อดำเนินกิจกรรมในการพึ่งพาตนเองในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่าองค์กรรมชนรูปแบบใหม่ มีบทบาทสำคัญในชุมชนในการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการเรียกร้องสิทธิทางสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

พลังอำนาจของชุมชนในการใช้สิทธิของชุมชนในการต่อรองเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ และได้เรียนรู้ถึงการพัฒนาการขององค์กรรมชนรูปแบบใหม่

ก่อเกิดในชุมชน ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรรูปแบบใหม่ของชุมชนซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรที่จะเกิดขึ้นใหม่ต่อไปได้